

Item Code: 947

Participant Code: 054

വിഷയം: - आधुनिककाले कृत्रिमबुद्धिमत्ता साङ्केतिकविद्यायाः
प्रसक्तिः दोषश्च।

⇒ उपविषयाः

→ भूमिका ।

→ कृत्रिमबुद्धेः स्वरूपं ।

→ आधुनिककाले कृत्रिमबुद्धेः प्रसक्तिः ।

→ कृत्रिमबुद्धेः दोषाः ।

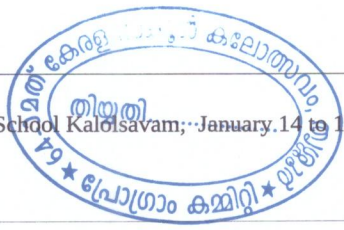
→ छात्रेषु कृत्रिमबुद्धेः आसक्तिः ।

→ उपसंहारः ।

‘ अत्र जन्म सदृशाणां
सदृशैरपि सत्तम ।
कदाचिन्नभते जन्तुः
मानुषं पुण्य सञ्चयात् ॥ ’

- विष्णुपुराणम्

लोके अस्मिन् मानुषं जन्म परमदुर्लभं
गणयन्ति सूरयः । तत्रापि च लोके लब्धजन्मानः
मानवाः पुत्र एव तेषां नैपुण्यानां उपयोगेन
अनेकान् शास्त्रसाङ्केतिकाविकाराण् आविष्कृताः
सन्ति, मानवानां आविष्कारेषु कश्चन

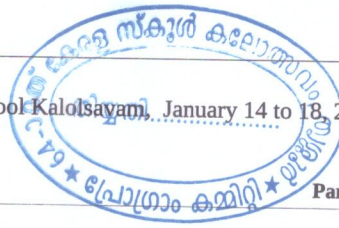
Item Code: 947

Participant Code: 054

नूतनः आविष्कारः सन्ति कृत्रिमबुद्धिः वा निर्मितबुद्धिः ।
एतस्मिन् निबन्धे 'आधुनिककाले कृत्रिमबुद्धिमत्ता
सांस्कृतिकविद्यायाः प्रसक्तिः 'दोषश्च' इति विषयं
विचारयामि।

→ कृत्रिमबुद्धेः स्वरूपम् ।

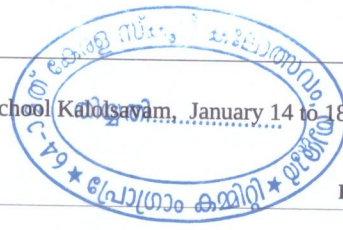
प्रपञ्च विद्यमानानां सकलजीवजातीनां
मध्ये मानवः बुद्धिकुशलतया नैपुणीनां आदृशेन
उपयोगेन तथा ज्ञानस्य स्वीकारेण, संरक्षणेन
विनिमयेन, संवेदनेन च उत्कृष्टतमः जीवविशे-
-षः अस्ति, अर्जितज्ञानस्य विनिमयेन संवेदने-
-न च जीवनस्य समाजस्वभावं प्राप्ताः ते
ज्ञानस्य विनिमयार्थं, तेषां नित्यजीवनस्य व्यवहारार्थं,
तेषां नित्यजीवने उपयोगार्थं च अनेकान्
माध्यमान् स्व्यकुर्वन् । तेषु माध्यमेषु आधुनिके
उपयुज्यमानः प्रधानः माध्यमः वा आविष्कारः
अस्ति निर्मितबुद्धिः वा कृत्रिमबुद्धिः ।

कृत्रिमबुद्धिः इति किं ? एतत् शङ्का सर्वेषां
जनानां मनसि वर्तते। कृत्रिमबुद्धिः
मानवानां समः शास्त्रजानाः अस्ति। आधुनिके
एतस्य साहाय्येन कः कुत्र किं कश्चिद्,
कुत्र किं भवति, मानवानां प्रगतिः कथमासीत्
कति वेगमासीत् इत्यपि ज्ञातुं शक्नोति।
~~मानवप्रगतेः विकासार्थं अ~~ मानवानां प्रगत्यर्थं
अद्य कृत्रिमबुद्धिः आवश्यकी अस्ति।

→ आधुनिके काले कृत्रिमबुद्धेः प्रसक्तिः

अयं विश्वः आधुनिके वैज्ञानिकमण्डले-
षु शीघ्रगामी वर्तते। मानवानां अस्माकं
सुखाविधानां सर्वधनेषु दत्तब्रह्माः वश्नोति।
वैज्ञानिकाः स्वकीयं प्रतिभाभिः प्रतिभाभिः च
नूतनानि वस्तुजातानि आविष्कुर्वन्ति, दश
वर्षेभ्यः प्राक् मानवानां यद् असाध्यं तद्
अधुना निर्मितबुद्धिः वा यन्त्रमनुष्याः
निमित्तार्थेण साध्यन्ति। कालवेगानुसारं मानवा-
नां जीवनं अपि क्रमिकशतं कृत्रिमबुद्धेः माध्यमेन

शक्यते उदयादुदयं यावत् सुखसाँविध्यैः नितरां
निद्राः वयं एतस्मिन् आधुनिकवैज्ञानिक-
-मण्डले कृत्रिमबुद्धेः साहायेन मानवाः
तेषां भविष्यत्कालं अपि ज्ञातुं अद्य परिश्रमं
कुर्वन्ति।

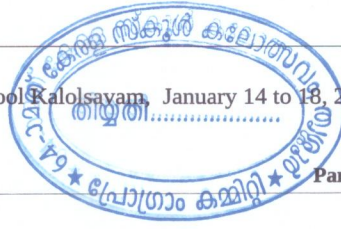
निर्मितबुद्धेः साहायेन प्रकृतिदुरन्तान्
शीघ्रं अवगन्तुं शक्यते अद्या दुरन्तानां
परिहाराणां च अवगन्तुं शक्यते शिक्षाक्षेत्रे
अपि कृत्रिमबुद्धेः योगदानं अद्वितीया अस्ति।
ज्ञानस्य आर्जनाय विनिमयाय च अद्य जनाः
इत्यस्य उपयोगं कुर्वन्ति यन्त्रमनुष्या,
'गूगल' सदृशाः 'जेमिनी', 'चातृ जि. पि. टि'
इत्यादि अनेकाः माध्यमाः कृत्रिमबुद्धिः मानवानां
सृष्टिः एवं एतत् मनविकविषयाणां अध्ययनेन
मानविकतानिकासस्य रीतिः चरित्रः च भुवने
उत्तमासीत् अद्य इयं माध्यमानां विना
जीवनं न संभवनीयं इति अवस्थां वयं
गच्छामि।

→ കൃत्रिमബുद्धി: दोषा:

कश्चन नाप्यकस्य द्विभागः इव यथा
कृत्रिमबुद्धिः मानवजीवनं भुवने सुखमयं
सार्विकं च करोति. तथा एव मानवस्य तथा
कश्चित् समाजस्य च प्रगतिं नाशयति.
कृत्रिमबुद्धिः दुर्तः एतः कृत्रिमः सुखसाविध्यः
यदि वयं तुष्टाः, बाध्यानां अमीषां यन्त्रजालानां
मध्ये वर्तमानाः अपि वयं तृप्ताः, न हि तृप्ताः
न हि तुष्टाः. यदि वयं तुष्टाः सर्वे जनाः
दृशन्मुखः परिदृश्यते, तत तु न दृश्यते.
कृत्रिमतया एव शान्तिः आनन्दं च दानुं ते
शक्नोति.

कृत्रिमबुद्धेः दुरुपयोगं अद्य मानवाः
बहुभूवेण कुर्वन्ति. कस्मिन् कस्मिन् चित् काले
मानवानां विनिमयार्थं आविष्कृताः एते
माध्यमाः अद्यमान मानवानं अपि शीघ्रिः
इव श्रुताः, युद्धाय अद्य एतासां उपयोगं
कुर्वन्ति, इत्यस्य उपयोगेन अन्यान् जनान्
वेञ्जयते वेञ्ज वञ्जनं कुर्वन्ति च.

Item Code: 947

Participant Code: 054

मानवानां नियन्त्रणं विना एव प्रवर्तितः
एते आविष्काराः मानवेषु एव भीतिं जनयन्ति।
अनेके जनाः इत्यस्य साहाय्येन 'संरक्षणे'
'हाकिमकडू' च कुर्वन्ति। समाजे कश्चन
भीतिकरः आरक्षितावस्था कृत्रिमबुद्धिः जनयन्ति।
कृत्रिमबुद्धिः मानवजीवनं
सुखमयं लाघवं च करोति इति तु सत्यम्।
तथा एव मानवेषु आलस्यमपि जनयति।
मानवानां चिन्ताशक्तिं एतत् बाध्यते।
एतत् युक्तिपूर्णं कश्चन समाजस्य विकासाय
कश्चन समस्या अस्ति।

→ छान्नेषु कृत्रिमबुद्धेः आसक्तिः

‘यदि लोके शान्तिं कामयन्ते

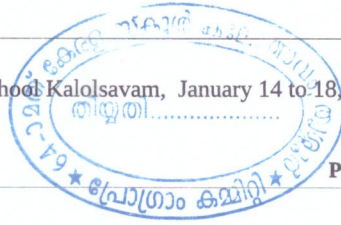
तर्हि तस्याश्मिन् बालेभ्यः भवतु’

- महात्मा गांधी

छान्नाः कश्चिद् राष्ट्रस्य अर्थ
अनिव्यक्तानस्य सूर्याः, रक्षकाः सम्पत् च
वर्तन्ते। कश्चिद् राष्ट्रस्य विकासाय कल्याणाय
पुरोगमनाय च तेषां अयोगदानं अनिवार्यमस्ति।

നിर्मിതബുद्धി: तेषां बहुविधान् ज्ञानान् ब्रूहि,
अपि तु तथा एव अलस्यमपि जनयति,
तत् तेषां संज्ञानात्मकविकासं, शैक्षिकप्राप्तिं
च बहुविधेन बाध्यते। तेषां नैपुण्यं च एतत्
न्यूनीकरोति, तत् छात्राणां चिन्ताशक्तिं
बाधित्वा तेषां सद्वृत्तान् तिरस्कुर्वन्ति,
दुर्गुणान् वर्धयन्ति, जीवने शुभेच्छितपथि:
नेतुं च तेषां असमर्थाः कुर्वन्ति।
अशान्ते अस्मिन् लोके शान्तेः प्रकाशं प्रसारमाणः
अविष्यत्कालस्य पाशः भवन्ति ते, यदि
छात्राः धर्मधर्म विवेचयितुं कृत्याकृत्यं निर्णेतुं
असमर्थाः कथं कस्यचित् राष्ट्रं विकसितं
आत्मनिर्भरं च कर्तुं शक्यते। चिन्तनस्य
समयः आगतः, छात्राणां मानसिकारोग्यं,
सामाजिकारोग्यं, शारीरिकारोग्यं बहुविधेन बाध्यन्ते।
सर्वमपि कार्यं निर्मितबुद्धे माध्यमेन लभते
वर्द्धिं तेषां चिन्तावैभव न्यूनं जायते।
अन्य जनेषु अपि संवादं न्यूनीकत्वा
छात्रा अद्य 'जेमिनि' इत्यदि इत्यादीनां
मध्ये संवादं बहुरूपेण कुर्वन्ति।

तेषां सहजीवनस्मैर्दं अपि न्यून जायते,
भविष्यस्य उत्तमाः पाँशन निर्माणाय
कृत्रिमबुद्धेः उपयोगं न्युनीकर्तुं अवश्यम्बव।

→ उपसंहारः।

निर्मितबुद्धिः अग्निः इव अस्ति,
यदि वयं इत्यस्य ^{उपयोगं} सत्कर्मणि कुर्वन्ति तत
अस्माकं सहाय्यं कुर्वन्ति तर्हि इत्यस्य
दास्यत्वे एव वयं मृताः जायन्ते। अत्यन्ताद्युम्कि
अप्यस्मिन् काले निर्मितबुद्धेः उपयोगं विना
जीवनं असाध्यमेव इति अवस्थां अस्माकं
समाजे दृश्यन्ते। एतत् मानवानां जीवनं
जाघवं कुर्वन्ति इति तु सत्यं पश्यन्तु तथा एव
अनस्यमपि जनित्वा मानवानां मैपुण्यं
न्युनीकरोति। छ छात्राणां शिक्षणाय, मैपुण्यानां
वर्धनाय एतत् कश्चन ब्रेष्ठः मार्गः अस्ति तथा एव
अमितोपयोगेन तं नाशयन्ति, जगतः हिताय
निर्मितबुद्धेः उपयोगं कृत्वा अयं विश्वः
शुशान्तं करिष्यामः।